

ALLAH'I BİZE TANITAN ÜÇ BÜYÜK TARİF EDİCİ

Cenab-ı Hakk'ı bize anlatan, tarif eden üç büyük tarif edici vardır. Bunlardan birisi, **kâinat kitabı**, diğeri **Kur'an-ı Kerim** ve üçüncüsü de **Hz. Muhammed** (s.a.v.)'dir. Her biri bize Allah'ı tanıtmakta O'nun varlığını ve vasıflarını göstermekte, bize Allah'ı bildirmektedir.

1) Kitab-ı Kebiri Kâinat (Büyük Kâinat Kitabı)

Kâinat kitabı bizlere Allah'ı sıfatları ve isimleriyle tanıtmakta ve bildirmektedir. **Bu kâinat, 110 elementten yazılmış bir kitap gibi**, her element âdeta o kitabın harfleri ya da mürekkebi. Cenab-ı Hak, bu kâinattaki varlıkları kudret kalemiiyle o elementlerden yazmış. Her bir harf kendi vücudunu bir harf kadar gösterirken, katibini bir satır kadar ifade ediyor. Bir A harfi kendisini sadece bir harf olarak ifade ederken; katibinin bu yazıyı görerek yazdığını, ilim sahibi olduğunu, yazma kudretinin bulunduğunu, bu yazıyı okuyacak olanın ilim sahibi olduğunu ve daha bunu gibi pek çok vasıflarının bulunduğunu bildirir.

O elementler, maddeler kimin mülkü ise, bütün ondan yapılan şeyler de onundur. Tarla kimin ise, mahsulat da onundur. Deniz kimin ise, içindekiler de onundur. Kumaş gibi dokunan bu yapraklar, patiska gibi işlenen bu çiçekler, konserve gibi hazırlanan bu meyveler, çiçek çiçek, desen desen halı gibi örülen ve dokunan bu yeryüzü, yıldızlarla ve galaksilerle süslenen sema, Cenab-ı Hakk'ın varlığını ve birliğini bizlere gösteriyor ve okutturuyor.

Kâinattaki her bir varlık, özellikle canlılar, nizamlı ve intizamlı yaratılışlarıyla, istidat ve kaabiliyetiyle **bir Sâni-i Zülcelal'in varlığına işaret ederler**. Kâinat, âdeta bir biri içerisinde sarılı bir gül goncası gibidir. Hakem isminin tecellisi şu kâinatı öyle bir kitap şekline getirmiştir ki, âdeta her sayfasında yüzer kitap yazılmış. ve her satırında yüzer sayfa yerleştirilmiş ve her kelimesinde yüzer satır mevcuttur. Her harfinde yüzer kelime var. Her noktasında bu kâinat kitabının bir fihristesi, indeksi bulunur bir tarzdadır. O kitabın sayfaları, satırları, ta noktalarına kadar yüzer cihette yaratıcısını ve katibini gösteriyor ki, kendi varlığından yüz derece daha ziyade katibinin varlığını ve birliğini, vahdetini ispat eder.

Bu büyük kâinat kitabının bir sayfası, yeryüzüdür. Bu sayfanın bir satırı bir bahçedir. O bahçede bulunan çiçekler, ağaçlar ve bitkiler, bahar mevsiminde beraber birbiri içinde yanlızsız yazıldığı gözle görünüyor. O satırın bir kelimesi, meyve vermek üzere, yaprak ve çiçek açmış bir ağaçtır. İşte bu kelime, muntazam, ölçülü, süslü yaprak, çiçek ve meyveleri adedince Sâni-i Zülcelâl'in varlığına işaret eder.

Senin bahçende kirazlar nasıl yaprak ve çiçek açıyor ve meyve veriyorsa, zemin

yüzündeki bütün kirazların da aynı kanuna tâbi olması, buradaki tavuğun verdiği yumurta ile yeryüzünün her tarafındaki tavukların aynı kanunu göre aynı şekil ve yapıda yumurta vermesi, buradaki koyunun süt ve yavru verirken tâbi olduğu kanunun bütün yeryüzünde aynı olması, Sâni-i Zülcelâl'in varlığını, vahdetini ve her yerde tasarruf sahibi olduğunu bildirir.

Nasıl ki, bir mühür ile damgalanmış bir mektup, o mühürün sahibini gösterir, onun ismini okutturur. Aynen onun gibi, bir elma ağacının başındaki bir çiçek de bir mühürdür. Yaratıcısının ismini okutturur, gösterir. Bütün yeryüzündeki o nevi çiçekler aynı yaratıcının ismini okutturur. Elma ağacı da bir mühürdür. Bu ağaç kimin turası ise ve kimin nakşı ise, elbette o nevi ağaçlar, onun mühürleridir, sikkeleridir. O ağacın bulunduğu bahçe de bir mühürdür. O bahçede yetişen bütün bitkiler bir yaratıcıyı gösteren mühürlerdir. O bahçenin bulunduğu ova yine O Sâni-i Zülcelâl'i gösteren bir mühürdür. Bütün yeryüzü de daha büyük bir mühürdür. Bütün üzerindeki varlıkları kendi Hâlık'ının olduğunu gösterir. Kendi katibinin mektubu olduğunu ispat eder. Bir yaratıcının mührünü okutturur.

Nasıl ki, güneşe karşı parlayan ve akan büyük bir ırmağın kabarcıkları güneşi gösteriyor. O kabarcığın gitmesiyle arkalarından yeni gelen kabarcıkların yine güneşi göstermesiyle daimi bir güneşin varlığına işaret eder. Şu kâinattaki her bir varlık da bu dünyaya gelişi ve hayatlarıyla Vacibü'l-vücut'un varlığına ve birliğine şahadet ettikleri gibi, zevalleri ve ölümleriyle o Vacibü'l-vücut'un ezeliyetine ve ehadiyetine şahadet ederler.

İnsan kendisine verilen cüz-i ilim, irade kudret ve malikiyetle, Cenab-ı Hakk'ın ilmini, kudretini ve malikiyetini anlar. **“Ben nasıl bu mülkün sahibiyim. Burada istediğim gibi tasarruf edebiliyorum, Cenab-ı Hak da bu kâinat mülkünün sahibidir ve onda istediği gibi tasarruf eder.”** der. Allah'ın isim ve sıfatlarını bir derece anlar. Bütün insanlarda el, yüz ve göz gibi organlar aynı olmakla beraber, her bir ferдин simasındaki farklılık Cenab-ı Hakk'ın ehadiyetini ve birliğini, istediğini istediği gibi yaptığını gösteren bir mührüdür.

İnsan da yeryüzü sayfasında bir kelime gibidir. Her harfinde ayrı bir mana, her noktasında ayrı bir sanat ve hikmet gizlidir. Yüz trilyona yakın hücreden örülmüş bu insan sarayında her bir hücre bir nokta gibidir ve bu her bir noktaya binlerce cilt kitaba sığdırılmayacak kadar bilgi yükleyen kâinat sahibi, kendi varlığını ve birliğini böyle bir mühürle göstermek istemektedir.

Bütün bilimlerin gayesi ve faaliyeti bu kâinat kitabını okuyup açıklamaktır. İnsan kelimesini okumaya çalışan ilimler, onun her bir organını ayrı bir bilim sahası olarak ele almaktadır. Bu sahada edinilen bilgileri, Allah'ın eseri olarak algılamak, Allah'ı bilmeye vesiledir. Bu ilim sahasında bir kimse ne kadar ilerlese, bilgi sahibi olsa, marifetullah'ta, Allah'ı bilmede o kadar terakki eder.

2) Kur'an-ı Azimüşşan

Cenab-ı Hakk'ı bize tanıtan ikinci delil Kur'an-ı Azimüşşandır. Kur'an bize Halikımızı tanıtmakta, sıfat ve esmasını bize tarif etmektedir. Kur'an-ı Azimüşşanın tarifinden anlıyoruz ki, Cenab-ı Hakk, hiçbir şeye muhtaç değildir, her şey O'na muhtaçtır. Her şeyi O yaratmıştır. O yaratılmamıştır. Çünkü, yaratılan mahlûktur, İlâh olamaz.

Cenab-ı Hakk'ın bütün sıfatları ezeldir ve zatının zaruri lâzımıdır. Yani, sıfatları varlığının gereğidir. O sıfatlarından her hangi birinin yokluğu veya sınırlı olması düşünülemez. Meselâ; işitmesi sonsuz olmayan İlâh olamaz, görmesi sonsuz olmayan Halik olamaz, ilim ve kudreti sonsuz olmayan Yaratıcı olamaz. Sıfatları zatından olunca, o sıfatların zıddı orada bulunamaz. Bulunması halinde iki zıddın bir anda bir arada olması gerekir ki, bu da mantıken mümkün değildir. Meselâ, aydınlığın zıddı karanlıktır. Aynı anda hem tam aydınlık ve hem tam karanlık olması mümkün değildir. Cenab-ı Hak âlimdir, ilim sahibidir. İlmin zıddı cehalettir. Cahillik, yani her hangi bir şeyi bilmemek Allah için düşünülemez. Kudretin zıddı acizliktir. Aciz olan İlâh olamaz.

Sıfatların zıddı girmeyince orada derecelenme olmaz. Çirkinlik olmayınca güzellikte derecelenme bulunmaz. Soğuk olmayınca sıcaklıkta derecelenme olmaz. Sıfatlarda kademelenme olmayınca orada az çok büyük küçük fark etmez. Dolayısıyla, Cenab-ı Hak için, bir çiçeği yaratmakla bir baharı yaratmak arasında fark yoktur. Çünkü kudretinde acizlik bulunmaz. Bir atomu yaratmakla, Cennet ve Cehennem de dahil, bütün kâinatı halk etmek arasında fark yoktur. Bir atomu nasıl görüyorsa, bütün âlemleri de öyle görür. Bir atomu nasıl idare ediyorsa bütün varlıkları da aynı kolaylık ve rahatlıkla idare eder. Büyük küçük, az çok onun nazarında birdir.

Cenaba-ı Hak, **Kayyum** isminin tecellisiyle bütün kâinatı her an ayakta tutmakta tasarrufunda bulundurmaktadır. Bir an bile, hiçbir şey O'nun nazarından hariç değildir. Nasıl ki, bir fabrikayı çalıştıran elektriğin bir an kesilmesi, o fabrikayı durdurursa, Sâni-i Zülcelâl'in kâinattaki tasarrufu, idaresi, kontrolü bir an çekilse, her şey alt üst olur, kâinat dağılır.

Tıpkı insan ruhunun, insanın bütün bedeniyle bir anda alâkadar olduğu gibi, Cenab-ı Hak da kâinatta her şeyi bir anda nazarında bulundurmakta, uzak yakın büyük küçük fark etmemekte, bütün sesleri birden işitmekte, bütün varlıkları bir anda görmekte, bütününü birinin imdadına göndermektedir.

Atomlardan galaksilere kadar her şey, olmuş ve olacak, Cenaba-ı Hakk'ın ilmindedir ve **Hafız** isminin tecellisiyle her şeyi İmam-ı Mübin'de, yani kadar defterinde kaydetmiştir. Her bir atomun nerede nasıl görev alacağı bellidir. Bu plân ve program çerçevesinde eşya teşkil edilirken, İmam-ı Mübin'deki düsturlar çerçevesinde, atomlar aldıkları emirle gerekli yerlere sevk edilirler ve böylece varlıklar Kitâb-ı Mübin'de, yani âlemi şahadette, yani bu âlemde yer alırlar. Ama aynı zamanda hem ilm-i İlâhî'de ve hem de İmam-ı Mübin'de kayıtlıdır. Belli bir süre sonra eşya bu hayat sahnesinden çekilerek, Kitab-ı Mübin'den silinir, İmam-ı Mübin'de ve İlm-i İlâhî'de varlığı devam eder. Haşır'da diriltileme ile yeniden hayat sahnesinde, yani

Kitâb-ı Mübin’de yer alacak. İnsanın da bütün filleri, yaptığı işleri kaydedilmekte, öldükten sonra tekrar diriltileceği, büyük küçük her amelinden hesaba çekileceği, iyiliklerin karşılığı olarak Cennet’in verileceği vaat edilmekte, kötülüklerin ağır gelmesi halinde de Cehennem’le cezalandırılacağı belirtilmektedir.

Cenab-ı Hak, bütün varlıkları hem vücuda gelmeden ve hem de vücuttan gittikten sonra bilmektedir. Yani, geçmiş ve gelecek her şey bir anda O’nun ilmindedir.

Nasıl ki elimizde bir ayna olsa, bu aynaya göre sağ tarafımızdaki mesafe geçmiş, sol tarafımızdaki mesafe gelecek farz edilse, o ayna önce yalnız karşısını görür. Yukarıya çıktıkça her iki tarafı da birden içerisinde gösterir. Aynanın içindeki bu görüntüye göre artık geçmiş gelecek söz konusu olmaz. Çünkü, her iki tarafı da birden görmektedir. İşte İlm-i ezeli, hadîsin tabiriyle, Manzar-ı âlâdan, ezelden ebede kadar her şey, olmuş ve olacak, birden tutar, ihata eder bir makam-ı âlâdadır. Cenaba-ı Hak için geçmiş ve gelecek söz konusu değildir. Her şey ve bütün âlemler bir anda O’nun nazarındadır.

Cenaba-ı Hak, Kur’an-ı Kerim’inde ilmini bize şöyle tarif etmektedir:

“Yeryüzündeki bütün ağaçlar kalem, denizler de mürekkep olsa, arkasından buna yedi deniz daha ilâve edilse, Allah’ın kelimeleri yazmakla tükenmezdi.” (Lokman, 31/27)

Yeryüzünün dörtte üçü denizdir. Bunların içinde 11 bin metre derinliğinde olan yerler vardır. Bu denizler mürekkep olsa, bunlara yedi deniz daha ilâve edilse, yine de Allah’ın ilminin yazmakla tükenmeyeceği bildiriliyor.

Bildiklerimi mürekkepli bir kalemle yazmaya çalışsam, bir çay bardağı mürekkebin kafi geleceğini tahmin ediyorum. Kabul edelim ki, siz çok zeki ve çok bilgi sahibisiniz. Haydi sizin ilminizi yazmak için bir sürahi mürekkep gerekli olsun.

Allah’ın ilmini tam anlamıyla bilmek, sınırlarını ihata ile mümkündür. Halbûki, bir sürahi ile bütün okyanusları ihata mümkün olmadığı gibi, bu okyanusların yedi katı daha olsa yine de O’nun ilminin bitmeyeceği beyan ediliyor.

Bunun manası şudur: Biz Allah’ın ilimlerinin sınırlarını bilemeyiz. Çünkü bu bizim algılama ve anlama kapasitemizin çok üzerindedir. Biz sadece, bizdeki az ilim sayesinde, O’nun ilminin mahiyetini, yani ilmin ne olduğunu biliyoruz. Ancak, büyüklüğünü tahmin edemiyoruz. İşte burada O’nun ilmini hakkıyla bilmediğimizi, ya da bilemeyeceğimizi bilmek ilimdir.

O’nun ilmi neyse kudreti de görmesi de işitmesi de iradesi de öyle sonsuzdur. Şimdi böyle bütün sıfatları sonsuz olan bir yaratıcının sadece ilim sıfatını bilemiyorsak,

bütün o sıfatların sahibinin zatını hakkıyla bilmemiz elbette mümkün değildir.

3) Konuşan Bürhan / Üçüncü Delil Olan Hz. Muhammed) (s.a.v.)

Cenab-ı Hakk'ı bize tanıtan üçüncü tarif edici, Hz. Muhammed'dir (s.a.v.). Peygamberimiz Aleyhissalâtu Vesselâm bütün ehl-i imana imam, bütün insanlara hatip, bütün evliyaya seyyid, bütün enbiya ve evliyadan meydana gelen bir zikir halkasının başı, Allah'ı bize tanıtan ve sevdiren bir mürşittir. O'nun getirdiği nurun hasıl ettiği şahs-ı manevi ile yeryüzü bir mescit, Mekke bir mihrab, Medine İslamiyet'in bütün âleme tebliğ edildiği bir minber olmuştur.

Kâinatın sahibi Sultan-ı Zîşan, bu kâinat sarayının Yaraticısı'nı tanıtmak, manasını anlatmak, yaratılışın sırrını bildirmek ve bu saraya giriş adabını misafirlere öğretmek üzere seyyidimiz Muhammed Aleyhissalâtu Vesselâm'ı gönderdi. O tarif edici Üstad, bütün şuur sahiplerine şu tebliğde bulunuyordu:

"Ey ahali! Şu kâinat sarayının maliki olan Seyyidimiz Sâni-i Zülcelâl, bu kâinat sarayını yapması ve içindeki varlıkları burada dizmesiyle kendini size tanıttirmek istiyor. Siz dahi O'nu güzelce tanıyınız, ubudiyet ve itaatle tanımaya çalışınız."

"Hem şu ziynetli, süslü, varlıklarla kendini size sevdirmek istiyor. Siz dahi O'nun sanatını takdir ve işlerini istihsan ile, kendinizi O'na sevdiniz. Hem de size ve sizin sevdiklerinize hayat verip onların her türlü ihtiyaç ve arzusunu yerine getirmekle sunduğu ihsanat ve hediyeler ile, size muhabbetini gösteriyor. Siz dahi, itaat ile O'na muhabbet ediniz."

"Hem şu hesaba gelmez sayısız nimetler, pınarlar, dağlar, bağlar, bahçelerle, sıhhat ve afiyet gibi in'am ve ikramlar ile size şefkatini ve merhametini göstermek istiyor. Siz dahi şükür ile O'na hürmet ediniz."

"Hem şu görünen denizler, semalar ve yeryüzünün süsleri ile manevi cemalini size göstermek istiyor. Siz dahi onu görmeye çalışınız."

"Hem, bütün şu gördüğünüz masnuat ve müzeyyenat üstünde birer mahsus sikke, birer hususi hatem ve mühür ve birer taklit edilmez turra koymakla, her şeyin kendine has olduğunu ve kendi eseri olduğunu ve kendisi tek ve yekta olduğunu size göstermek istiyor. Siz dahi O'nu, tek ve yekta ve misilsiz, nazirsiz, bîhemta, eşsiz, benzersiz tanıyınız ve kabul ediniz."

O'nun bu beyanı bütün asumanı doldurmuş, her asırda gelenlere taze bir kuvvet, yeni bir Őevk, kâinatı aydınlatan bir nur, Esmâ-i İlâhiye'nin gizli hazineleri açan birer anahtar, kabiliyet ve istidatların inkişafına birer vesile ve medar olmuştur.

Bütün kâinat, O'nun önünde ser fru etmiş, başını eğmiş, güneş O'nun hatırına seferini geri bırakmış, ay O'nun işaretiyle ikiye bölünmüş, ağaç ve hayvanlar O'nun risaletini tasdik etmiş, hasılı kâinat onun hatırına yaratılmış, ahiret âlemi de onun kulluğu ve ubudiyeti ve duası hürmetine açılacaktır.